

Індекс 23299

КРАЇНА № 2 (53) – 2008

ЗНАНЬ

науково-популярний журнал для юнацтва

Журнал видається за сприяння Державного комітету телебачення та радіомовлення України

НАУКОВО- КОНСУЛЬТАТИВНА РАДА

А.П. Шпак,
перший віце-президент НАНУ,
головний вчений секретар
НАН України,
академік НАН України

А.Г. Наумовець,
академік НАН України,
віце-президент НАН України

Д.М. Гродзинський,
академік НАН України,
академік-секретар Відділення
загальної біології НАН України

М.З. Згуровський,
академік НАН України, ректор
Національного технічного
університету України
«Київський політехнічний
інститут»

В.П. Кухар,
академік НАН України,
президент Київської Малої
академії дослідників

І.О. Анісімов,
доктор фізико-математичних
наук, професор, декан
радіофізичного факультету
Київського національного
університету
імені Тараса Шевченка

Б.В. Валуєнко,
кандидат мистецтвознавства,
професор кафедри графіки
Національного технічного
університету України «КПІ»

МАТЕМАТИКА	
М.В. Шмигевський	
Історія арифметики	2
ФІЗИКА	
С.І. Приходько	
Розв'язуємо задачі з фізики	7
ЗАДАЧІ ДЛЯ КМІТЛИВИХ	10
ІСТОРІЯ ТЕХНІКИ	
І.О. Мікульонок	
Історія однієї «двійки»	11
ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ	
Г.О. Ковтун	
Як народжуються відкриття?	13
ІСТОРІЯ НАУКИ	
В.І. Онопрієнко	
З історії виникнення європейських академій наук	17
ПІЗНАЙ СЕБЕ	
В.А. Барабой	
Мускулы, мозг, стресс и спорт	21
БІОЛОГІЯ	
І.Б. Доценко	
Леопардовий полоз – живий раритет	24
ГЕОГРАФІЯ	
О.А. Кожушко	
В Вас поєднується любов до природи ...	28
ЕКОЛОГІЯ	
І.Ю. Парнікоза	
Київські острови на Дніпрі – погляд крізь століття	34
СВІТ РОСЛИН	
А.В. Суханов	
Маленький земний рай	39
ПИТАННЯ ДО ПСИХОЛОГА	
Л.О. Шкловцова	
Свобода «від» чи свобода «для»?	42
КОНКУРС	
М.А. Корольова	
Втрачене покоління	44
УКРАЇНА – СВІТОВІ	
Г.О. Воробьова	
З ювілеєм Вас, Майстре!	47
ЖИТТЯ ВИДАТНИХ ЛЮДЕЙ	
Н.Г. Шишкалова	
Віктор Михайлович Глушков	49

ГЛУШКОВ Віктор Михайлович

(24.8.1923, Ростов-на-Дону – 30.1.1982, Київ)

Віктор Михайлович Глушков народився 24 серпня 1923 р. у Ростові-на-Дону. Вже у чотири з половиною роки він сказав: «Я сам», узяв у свої руки книжечку й почав читати. С тих пір книги почали цікавити його все більше. В 1929 р. родина переїхала в м. Шахти, де в червні 1941 р. Віктор Глушков із золотою медаллю закінчив середню школу №1. Він був справжнім відмінником. Перед ним відкривався широкий творчий простір. І яку б спеціальність він для себе не вибрав, всюди був би першим, тому що виховав у себе вміння наполегливо працювати самостійно, віру в свої сили, здатність вирішувати складні задачі, почуття лідера.

Віктор збирався вступити на фізичний факультет Московського університету, але 22 червня 1941 р. почалась війна. Він відразу подав заяву до артучилища, але через дуже поганий зір його не прийняли. Вступив до Ростовського університету. Восени 1941 та навесні 1942 рр., будучи першокурсником, рив окопи й протитанкові рови. Але і тут в хвилини відпочинку виймав з кишені й відкривав довідник з математики, вивчав нові розділи.

У 1942 р., після другого взяття Ростова німцями Віктор Михайлович разом з матір'ю опиняється в окупованих Шахтах. Велика Вітчизняна стала найважчим випробуванням для мільйонів радянських людей, а для В. М. Глушкова, як і для багатьох інших, війна спричинила особисту трагедію: фашисти розстріляли його матір як депутата міськради.

Восени 1943 р. Глушков вступив на теплотехнічний факультет у Новочеркаський індустріальний інститут. Учитися було нелегко. Приходилося паралельно заробляти собі на життя. Віктор Михайлович згадував, що спочатку він розвантажував вагони на станції, а влітку влаштувався на роботу. Їхня бригада з семи чоловік, відновила опалення в приміщеннях інституту, відремонтувала котли. Наступного року Глушков ремонтував електротехнічне обладнання. Таким чином він одержав спеціальності слюсаря-водопровідника й техника-електрика.

Але, проучившись чотири роки, Віктор Михайлович зрозумів, що його не так цікавить теплофізика, як науки математичного профілю.

У 1947 р. він вступає на 5 курс фізико-математичного факультету Ростовського університету, для чого здає всю академірзіницю за 4 роки – 34 іспити на відмінно! Іноді по 5-6 предметів у день.

Наступного року Віктор Михайлович паралельно закінчує обидва вузи й одержує дипломи про вищу технічну та вищу математичну освіту.

В грудні 1955 р. в Московському університеті Віктор Михайлович захищає докторську дисертацію на тему «Топологічні локально-нільпотентні групи», де на основі побудованої ним теорії бікомпактних груп вирішив узагальнену п'яту з 23 найбільш значимих і складних математичних проблем німецького математика Давида Гільберта.

Після захисту вченого відразу ж вибрали членом Московського математичного товариства!

Без сумніву, його чекало велике майбутнє на ниві вищої математики – улюбленої з дитинства, де він вже завоював визнання видатних спеціалістів і авторитет. Але він полишає назавжди милу серцю чисту математику й впевнено вибирає принципово новий творчий шлях, зовсім незвіданий.

У березні 1956 р. Віктор Михайлович вперше приїжджає до Києва та в серпні 1956 р. став завідувачем лабораторією обчислювальної техніки й математики Інституту математики АН України.

Заглиблюючись у невирішені проблеми обчислювальної техніки, Віктор Михайлович скоро переконався в тому, що ЕОМ – це не просто великі арифмометри, що в них криються перспективи широкого застосування у всіх сферах людської діяльності, він розробив стратегію розвитку кібернетики в країні

широким фронтом на тривалій період й впродовж всього свого життя її наполегливо здійснював.

Глушков розгорнув велику роботу по роз'ясненню свого уявлення про місце й роль ЕОМ у науково-технічному прогресі, намагаючись зробити усе, що можливо, щоб люди правильно сприйняли кібернетику. Адже про кібернетику тоді мало хто знав.

Згодом цей інститут став головною науковою базою розвитку кібернетичних досліджень в Україні й провідним кібернетичним центром Радянського Союзу. А сам Віктор Михайлович з головою поринув у кібернетичну науку. Потім він прямо сказав: «Кібернетика – любов моя».

Глушков – автор ідеї Загальнодержавної автоматизованої системи (ОГАС).

Глушков – академік АН СРСР (26.06.1964), академік АН УРСР (1961; чл.-кор. 1958), віце-президент АН УРСР (з 1962), заслужений діяч науки УРСР (1978), Герой Соціалістичної Праці (1969), головний редактор журналу «Кібернетика» (з 1965).

Глушков – іноземний член Німецької академії природодослідників «Леопольдіна» (1970), Болгарської АН (1974), АН НДР (1975), почесний доктор Дрезденського технічного університету (1975), почесний іноземний член Кібернетичного товариства Польщі (1975), іноземний член Польської АН (1977), Депутат Верховної Ради СРСР 8-10-го скликань. Ленінська премія (1964), Державна премія СРСР (1968, 1977), Державна премія УРСР (1970), премія імені Крилова АН СРСР (1980), премія імені Лебедева АН УРСР (1979). Нагороджений 3 орденами Леніна (1967, 1969 1975), орденом Жовтневої Революції (1973), а також іноземними орденами. 1982 р. в АН УРСР заснована премія імені В.М.Глушкова.

Через п'ятнадцять років після його смерті, в 1997 р. міжнародне комп'ютерне товариство посмертно присудило Віктору Михайловичу Глушкову медаль «Піонер комп'ютерної техніки» за створення першого в СРСР Інституту кібернетики НАН України.

Н.Г. Шишкалова